

POSTANOWIENIE

Dnia 27 lipca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa "R" spółki z o.o. K.
przeciwko P.S.
o nakazanie złożenia oświadczenia woli i o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 27 lipca 2018 r.,
zażalenia pozwanego na wyrok Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 5 grudnia 2017 r., sygn. akt I ACa [...] /17,

uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 grudnia 2017 r. Sąd Apelacyjny [...] uchylił wyrok Sądu Okręgowego we W. z dnia 30 czerwca 2015 r. w sprawie z powództwa „R” sp. z o.o. z siedzibą w K. przeciwko P.S. o nakazanie złożenia oświadczenia woli i zapłatę z powodu nierozpatrzenia istoty sprawy przez Sąd pierwszej instancji.

Rozstrzygnięcie to pozwany zaskarżył w całości zażaleniem złożonym na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zarzucając naruszenie art. 386 § 4 k.p.c. poprzez niewłaściwe zastosowanie.

Sąd Najwyższy zważył:

Zmiana art. 386 § 4 k.p.c., dokonana ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 48, poz. 554) różnicowała podstawy orzeczenia kasatoryjnego, dostosowując je do przyjętej konstrukcji apelacji pełnej *cum beneficio novorum*. Następcza wykładnia celowościowa, związana z wejściem w życie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. wprowadzającym zażalenie do Sądu Najwyższego na orzeczenie o uchyleniu i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, oraz aksjologia leżąca u podstaw tego rozwiązania prowadzą do wniosku, że podstawowym sposobem rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji, w wypadku zasadności zarzutów apelacji, powinno być orzeczenie reformatoryjne, którym sąd drugiej instancji zastąpi orzeczenie sądu pierwszej instancji (art. 386 § 1 k.p.c.). Poza wypadkami określonymi w art. 386 § 2 i § 3 k.p.c., sąd może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji tylko w razie nie rozpoznania przez niego istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (§ 4). Alternatywa rozłączna wskazuje na samodzielny charakter i wyraźne przeciwstawienie obu podstaw wydania orzeczenia kasatoryjnego. Mając na względzie wyjątkowy charakter norm zawartych w art. 386 § 4 k.p.c. i art. 394¹ § 1¹ k.p.c., stanowiącego wyjątek od zasady dwuinstancyjności, judykatura opowiada się za zawężeniem kognicji Sądu Najwyższego do oceny prawidłowości wskazanej podstawy kasatoryjnej (z koncesją dotyczącą nieważności postępowania). Za stanowiskiem, że kontroli podlega jedynie prawidłowość zakwalifikowania przez sąd drugiej instancji określonej sytuacji procesowej jako podstawy uchylenia, opowiedział się Sąd Najwyższy m.in. w postanowieniu z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12, nie publ., postanowieniu z dnia 9 listopada 2012 r., IV CZ 156/12, nie publ. Konsekwentnie nie jest dopuszczalna ocena zasadności powództwa, apelacji ani merytorycznej prawidłowości stanowiska sądu odwoławczego.

Sąd Apelacyjny [...] uzasadnił uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji zaniechaniem pełnej wykładni umowy sprzedaży, w szczególności wyjaśnienia, czy strony w zakresie właściwości rzeczy objętych spornymi zapewnieniami rozszerzyły zakres rękojmi i przewidziały odpowiedzialność gwarancyjną. Brak ustaleń i

rozważenia tych kwestii podkreślił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 31 maja 2017 r., którym uchylił poprzedni wyrok Sądu drugiej instancji. Sąd Apelacyjny – w wyniku ponownego rozpoznania – przyjął, że badanie uzgodnień stron, a następnie ocena czy „w kontekście konstrukcji pozwu i powództwa kwestia odszkodowawcza powinna być przedmiotem analizy w ramach niniejszego postępowania” należy do Sądu Okręgowego, co zapobiegnie pozbawieniu stron możliwości kontroli instancyjnej. Wskazał jako podstawę uchylenia nierozpoznanie istoty sprawy, jednocześnie oddalając wniosek o uzupełnienie postępowania dowodowego.

Judykatura i piśmiennictwo zgodnie przyjmują, że nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. jest brak rozstrzygnięcia co do przedmiotu sprawy, wyznaczonego treścią i materialno-prawną podstawą żądania powoda, materialno - prawnymi, bądź będącymi ich następstwem, procesowymi zarzutami pozwanego. Dochodzi do niego wówczas, gdy sąd zaniechał ich zbadania bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka jurysdykcyjna lub procesowa unicestwiająca roszczenie, przykładowo bezpodstawnie odmówił dalszego prowadzenia sprawy przyjmując brak legitymacji procesowej stron, skuteczność twierdzenia lub zarzutu wygaśnięcia bądź umorzenia zobowiązania, upływ terminów zawitych, przedwczesność powództwa czy nie rozpoznał żądań w aspekcie wszystkich twierdzeń powoda lub zarzutów pozwanego oceniając, że nie zostały one zgłoszone lub zostały zgłoszone, ale są objęte prekluzją procesową (por. m.in. w wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1936 r., C 1839/36, Zb. Orz. 1936, poz. 315, postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22, z dnia 15 lipca 1998 r. II CKN 838/97, z dnia 3 lutego 1999 r., III CKN 151/98, wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22, z dnia 12 lutego 2002 r., I CKN 486/00, OSP 2003 nr 3, poz. 36, z dnia 14 maja 2002 r., V CKN 357/00, z dnia 25 listopada 2003 r., II CK 293/02, z dnia 21 października 2005 r., III CK 161/05, z dnia 12 listopada 2007 r., I PK 140/07, OSNP 2009, nr 1 - 2, poz. 2, z dnia 26 stycznia 2011 r., IV CSK 299/10, z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 330/10, z dnia 12 stycznia 2012 r., II CSK 274/11 – nie publ.). Sytuacja taka nie zachodzi w sprawie, a kwalifikacja przesłanki kasatoryjnej jest niewłaściwa. Dotychczasowe postępowanie doprowadziło do zgromadzenia bardzo obszernego materiału

dowodowego, jego poszerzenie oraz ocena w aspekcie pominiętych wcześniej twierdzeń i zarzutów stron ma jedynie charakter uzupełniający. W tym stanie rzeczy twierdzenie Sądu o możliwości pozbawienia stron kontroli instancyjnej jest, w okolicznościach sprawy, nieusprawiedliwione

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zd. pierwsze w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok, pozostawiając, zgodnie z art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c., orzeczenie o kosztach postępowania zażaleniowego sądowi, który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.

aj

ał